

Sygn. akt I Ca 210/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Iwona Podwójniak

Sędziowie SSO Joanna Składowska

SSO Antoni Smus

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2017 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. P.

przeciwko (...) SA w L.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 20 grudnia 2016 roku, sygnatura akt I C 610/13

uchyla zaskarżony wyrok w punktach 1, 3 i w tym zakresie sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Łasku, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I Ca 210/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 15 lipca 2013 r. powód Z. P. wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego (...) S.A. Oddział Ł. Teren Rejon Energetyczny S. z siedzibą w S. kwoty 9 000 złotych tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, tj. działek o nr (...) położonych w powiecie (...), gminie W. w miejscowości C.; zobowiązanie pozwanego do usunięcia z wymienionych działek posadowionych na nich urządzeń przesyłowych oraz zasądzenie od pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa, wskazując, że przysługuje mu prawo do korzystania z gruntu powoda w postaci służebności gruntowej odpowiadającej swojej treścią służebności przesyłu, którą nabył przez zasiedzenie w złej wierze w dniu 22 marca 2007 r.

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2016 r. Sąd Rejonowy w Łasku zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1 196 zł (pkt 1), oddalając powództwo w dalszym zakresie (pkt 2 wyroku). Nadto Sąd nie obciążył powoda kosztami zastępstwa prawnego pozwanego (pkt 3) i nie obciążył stron wydatkami poniesionymi z funduszu Skarbu Państwa (pkt 4).

Rozstrzygnięcie zapadło przy następujących ustaleniach i wnioskach:

Powód Z. P. jest właścicielem nieruchomości położnych w C., gmina W., składających się z działek nr: (...) objętej Kw nr (...) i (...) objętych księgą wieczystą Kw nr (...). Na terenie nieruchomości zlokalizowany jest fragment linii elektroenergetycznej 15 kV, w tym dwa słupy podtrzymujące przewody elektryczne.

Obowiązek zapłaty przez pozwanego powodowi wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w latach 2002 - 2013 Sąd pierwszej instancji wywiódł z przepisów art. art. 230 k.c. w zw. z art. 224 k.c. i art. 225 w zw. z art. 352 § 2 k.c., które pozwalają domagać się od posiadacza służebności w złej wierze wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy. Wysokość zasądzzonego świadczenia została określona na podstawie opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości. Jednocześnie w ocenie Sądu Rejonowego pozwany nie udowodnił zasiedzenia służebności przesyłu, w szczególności początku funkcjonowania urządzeń i linii oraz przejścia na następców prawnych posiadania służebności przesyłu.

Sąd oddalił natomiast roszczenie powoda co do dalszej kwoty wynagrodzenia i żądanie o usunięcie z działek powoda urządzeń elektroenergetycznych, ponieważ nie zostało udowodnione.

O kosztach postępowania rozstrzygnięto w oparciu o przepis art. 100 i 102 k.p.c.

Od orzeczenia Sądu Rejonowego apelację złożył pozwany, zaskarżając wyrok w części zasądzającej od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1 196 złotych oraz w części rozstrzygającej o kosztach procesu w zakresie, w jakim Sąd nie obciążył powoda kosztami zastępstwa prawnego pozwanego.

Wydanemu orzeczeniu zarzucił:

I) naruszenie prawa materialnego, tj. przepisów:

1) art. 292 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. oraz art. 172 k.c. poprzez ich niezastosowanie i nieuprawnione przyjęcie, iż w sprawie niniejszej nie doszło do nabycia na nieruchomościach powoda prawa odpowiadającego treścią służebności przesyłu;

2) art. 340 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nieuprawnione przyjęcie, iż w sprawie niniejszej brak jest ciągłości posiadania prawa odpowiadającego treścią służebności przesyłu (a następnie służebności przesyłu) na nieruchomościach powoda począwszy od czasu objęcia w posiadanie tego prawa przez Skarb Państwa aż do chwili obecnej, gdy posiadaczem tego prawa jest pozwana;

3) art. 348 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nieuprawnione przyjęcie, iż w sprawie niniejszej nie doszło do przeniesienia posiadania prawa odpowiadającego treścią służebności przesyłu (a następnie służebności przesyłu) na nieruchomościach powoda ze Skarbu Państwa na rzecz kolejnych poprzedników prawnych pozwanej, a ostatecznie na rzecz pozwanej, w związku z posiadaniem przez tą ostatnią dokumentów dotyczących infrastruktury przesyłowej posadowionej na nieruchomościach powoda;

II) naruszenie prawa procesowego, tj.

1) art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego polegające na pominięciu w tej ocenie dowodu z dokumentu - protokołu odbioru technicznego i przekazania do eksploatacji robót inwestycyjnych i po kapitalnym remoncie nr (...) z dnia 22 marca 1977 r., powołanego na okoliczność daty budowy linii średniego napięcia na nieruchomościach powoda oraz przez przeprowadzenie wnioskowania, które nie mieści się w ramach wyznaczonych zasadami logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego,

2) art. 102 k.p.c. przez jego zastosowanie mimo braku ku temu podstaw w okolicznościach niniejszej sprawy, w szczególności w ustalonym przez Sąd stanie faktycznym i prawnym -w wyniku przyjęcia, że zachodzą szczególnie

uzasadnione wypadki umożliwiające nie obciążenie powoda kosztami procesu od oddalonego powództwa oraz przyjęcia, że w ustalonych okolicznościach sprawy będzie to rozstrzygnięcie realizujące zasadę słuszności;

3) art. 98 k.p.c. oraz 100 k.p.c. przez zaniechanie stosunkowego rozdzielenia kosztów postępowania w sytuacji, gdy pozwany wnosił o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania a strona przeciwna proces w części przegrała;

4) art. § 6 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, w związku z art. 98§ 1 i §3 k.p.c. polegające na jego niezastosowaniu w sytuacji, gdy strona pozwana wygrała sprawę w części.

W oparciu o podniesione zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżanego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, za obie instancje.

W odpowiedzi na pozew powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Niezależnie od zarzutów i wniosków apelacyjnych, w sprawie konieczne jest wydanie orzeczenia kasatoryjnego ze względu na nierozpoznanie przez Sąd Rejonowy istoty sprawy.

Nierozpoznanie istoty sprawy ma miejsce, gdy sąd pierwszej instancji nie orzekł merytorycznie o żądaniu strony, zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania lub pominął merytoryczne zarzuty pozwanego (por: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., sygn. akt I CKN 486/00, Lex nr 54355 oraz z dnia 21 października 2005 r., sygn. akt III CK 161/05, Lex nr 178635).

Mając to na względzie, przechodząc do realiów sprawy należy wskazać, że ocena zasadności roszczenia o zapłatę za bezumowne korzystanie, uregulowanego w przepisach art. 224-225 k.c. i art. 230 k.c., w pierwszej kolejności wymagała rozstrzygnięcia, czy osoba, przeciwko której powód występuje się z owym roszczeniem, faktycznie korzysta z nieruchomości bez jakiegokolwiek podstawy prawnej. Jednym ze sposobów obrony pozwanego w procesie o bezumowne korzystanie jest podniesienie takiego zarzutu, który wykaże, że przysługuje mu określone prawo od rzeczy i ma tym samym uprawnienie do określonej ingerencji w prawo własności. W przedmiotowej sprawie, pozwany - przedsiębiorstwo energetyczne, które jest właścicielem zlokalizowanej na nieruchomościach powoda infrastruktury przesyłu energii, podniósł w piśmie z dnia 26 lutego 2014 r. zarzut zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu. Wobec powyższego kluczowe znaczenie dla jej rozstrzygnięcia miało wszechstronne wyjaśnienie okoliczności faktycznych mających znaczenie w kontekście oceny spełnienia przesłanek zasiedzenia. Tymczasem Sąd Rejonowy ograniczył się w tym zakresie do enigmatycznego stwierdzenia, że pozwany nie udowodnił zasiedzenia służebności przesyłu, w szczególności początku funkcjonowania urządzeń i linii oraz przejścia na następców prawnych posiadania służebności przesyłu. Powyższa konstatacja nie została poparta jakimkolwiek uzasadnieniem i stwarza jedynie pozór rozstrzygnięcia zarzutu, a to z tej przyczyny, iż Sąd pierwszej instancji nie poczynił żadnych ustaleń w zakresie posiadania urządzeń przesyłowych i ewentualnych przypadków przeniesienia posiadania oraz nie odniósł się do zaprezentowanego przez stronę pozwaną materiału dowodowego, brak jest zatem nie tylko wszechstronnej, ale jakiegokolwiek jego oceny (wymóg art. 233 k.p.c.). Przede wszystkim zaś, nie ustosunkował się w żaden sposób do dokumentu w postaci protokołu odbioru technicznego i przekazania do eksploatacji robót inwestycyjnych z dnia 22 marca 1977 r. oraz dokumentacji dotyczącej następstwa prawnego po stronie pozwanego. Brak ustaleń i ocen uniemożliwia merytoryczną kontrolę rozstrzygnięcia pod kątem zarzutów apelacyjnych. Sąd pierwszej instancji w ogóle nie odnosi się również do wskazywanych przez apelującego przepisów prawa materialnego - art. 292 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. oraz art. 172 k.c., art. 340 k.c. i art. 348 k.c.

Sąd drugiej instancji oczywiście co do zasady może czynić własne ustalenia i samodzielnie ocenić je z punktu widzenia prawa materialnego. Jednakże nie może to prowadzić do sytuacji, że prawomocne rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji jest w rzeczywistości pierwszym rozstrzygnięciem sprawy w sposób, z jakim strona nie zgadza się, ale od jakiego nie przysługuje już jej żaden środek zaskarżenia. Rozpoznanie istoty sprawy należy ustrojowo do sądu pierwszej instancji, po to, aby zachować kontrolną funkcję sądu drugo-instancyjnego. Konstytucyjnie zagwarantowana dwuinstancyjność postępowania sądowego nie byłaby zachowana, gdyby rozstrzygać w drugiej instancji o istocie sprawy.

Podsumowując, o tym, co stanowi istotę sprawy, decyduje jej przedmiot wyznaczony przez żądanie pozwu, fakty przytoczone jako jego podstawa, zarzuty pozwanego służące jego obronie oraz treść przepisów prawa materialnego decydujących o zasadności lub bezzasadności żądania pozwu. Z tej też przyczyny przepis art. 328 § 2 k.p.c., stanowiący o wymogach, jakim musi odpowiadać uzasadnienie wyroku, nakazuje wskazanie w nim podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, przyczyn, dla których określonym dowodom sąd odmówił wiarygodności oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku. Tymczasem uzasadnienie sporządzone przez Sąd Rejonowy w zakresie, w jakim dotyczy zarzutu zasiedzenia żadnego z koniecznych elementów wskazanych w tym przepisie nie zawiera, a tym samym wyrok całkowicie usuwa się spod kontroli instancyjnej.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy uchylił orzeczenie w zaskarżonym zakresie

i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.

Rozpoznając sprawę po raz kolejny Sąd Rejonowy winien, wykorzystując w tej mierze inicjatywę dowodową stron, a w szczególności strony pozwanej (art. 6 k.c.), poczynić stanowcze ustalenia co do daty wejścia przez pozwanego w posiadanie urządzeń przesyłowych posadowionych na gruncie powoda, charakteru posiadania i ewentualnego następstwa prawnego, dokonać kompleksowej oceny zaprezentowanych dowodów, a następnie przeanalizować spełnienie przesłanek zasiedzenia służebności gruntowej. Dopiero po właściwym merytorycznym rozpoznaniu zarzutu zasiedzenia, możliwe będzie rozstrzygnięcie o zasadności roszczenia powoda.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 108 § 2 k.p.c.